

TOTI ARAN

Numerò: 90

NOTICIARI ARANÉS

DIUENDRES

1 - II - 91

S'AUESSE PODUT ARTURAR!

Eth dia 29 de noveme d'est'an passat, tamb es vòts en contra de Iemen e Cuba, eth Conselh de Seguretat dera O.N.U. daue lum verda entà ua intervencion militarà contra Irak a compdar deth 15 de gèr d'enguan, s'aguest non se n'auesse anat de Kuwait abantes d'aguest dia.

Era causa non aurie pas auta transcendéncia que eth compliment d'aguesta resolucio per part d'un estat tanhent ad aguesta organizacion (ONU) com ei en aguest cas Irak, mès artenhut aguest punt, quinsevolh ciutadan tamb dus dits de tèsta, que pense, qu'analise tamb eth sòn pròpi cervèth se demane, per qué aguest organisme internacionau (ONU) non a prenut aguesta madeisha postura contra Israèu, ei a dèder, declarà-li era guèrra entà obligà-li a complir es sues reso-

lucions que demanen era retirada des territòris aucupats en 1.967?

Era contèsta ei plan simpla: Israèu ei amic des EEUU, en tot que Irak a cometut era ardidèsa o atreviment de voler desembrassà-se dera sua tutèla e actuar peth sòn compde, en tot creir qu'es servicis balhats a Occident ar arturar era revolucion islamica iraniana li balhaue dret a virà-se en gendarma deth parçan.

Ara ben, coma didie pera radiò eth pair d'un gojat que se trape ena Armada: "S'aquerò de Kuwait en torn d'èster un camp de petròli, auesse estat un camp de truhes, arrés s'aurie botjat, e aciu non succederie pas arren". Mès Kuwait a importantes resèrves petroliferes, e eth contròl d'aguest recors energetic tant important entara economia mondiau ei en jòc.

impresi sense adreça

Plan per açò es EE.UU. e es sòns "cosins" anglesi an declarat era guèrra a Irak, en tot tier ara ONU coma plataforma "legau" entà deféner es interèsi des totpodentes companhies: "Shell, Texaco, Elf, Exxon, British, Chevron, Mobil, Atlantic, cca. e eth complèxe militar-industriau des EE.UU.

En nòste mond cada dia s'usclen uns 55.000.000 de barricòts de petròli (1), lèu toti eri controlats e comercialisats pes empreses adès nomentades. Lèu era mieitat dera energia que se consumís en mond proven deth petròli, e era mieitat d'aguest se despen en transpòrt. Totun açò, aguesta energia non se consumís pas de forma parièra en toti es païsi. Atau, en tot que en Estat Espanhòu eth consum ei de 2.000 Kg. de petròli/an per persona, es nord-americans tòquen a 7.500 Kg./an per persona, e en Tresau Mond, a 500 Kg. Açò vò dèder que, s'es nordamericans consumiguessen ua quantitat equivalenta ara nòsta, estauviariem annaument eth 50% de çò que consumís tota era planeta.

Mès non sonque ei eth petròli çò qu'ei en jòc ena crisi deth Golf senon tanben er assolidament des EE.UU. coma potèncià egemonica mon-

diau, dempús era amortada competèncià dera URSS, pr'amor dera sua situacion intèrna. Ath madeish temps es EE.UU. assistís impotent ara desmereishuda dera sua participacion ena produccion mondiau, qu'ena prumeria dera decada des ans 50 viege èster d'un 40%, e aué arrenh tot just eth 25%, en profit dera possa economica de Japon e Alemanha.

Era sua remida a ua gessuda pacifica en parçan d'Orient supause ua hujuda entà deuant tà amagar o caperar era sua realitat interior e aparéisher deuant era rèsta des païsi occidentaus coma era unica superpotèncià, eth gendarma universau, que defen es interèsi de toti, maugrat que ara se veigue obligat a passar compdes.

Era guèrra a petat, e per mès que mos petardegem d'arguments d'aué enlà pes quate cornèrs deth cèu, aguesta guèrra dessendada e cinica se podec auer arturat. Pr'amor qu'aguesta peleja frontierera entre aguesti dus païsi (Irak e Kuwait) endonviats peth colonialisme a utilizat eth dret internacionau com adès auem remercat, entà deishar prèst un problèma petrolifer. Autant Irak coma Kuwait tanhen a ua soleta nacion, era

araba, e Occident, en defensa der "statu quo", s'a entestardit en emparar a uns emirs, des que eth sòn respècte pes drets umans, lutz pera sua abséncia.

EE.UU. e es sòns aliats, non an demorat pas qu'er embargament economic obliguèsse a Irak a préner naues postures e entrar en negociacions. Mès toti auem estat testimònis que EE.UU. e Anglatèrra non an volut n'enténer parlar de compromesi (cau rebrembar que França e era URSS heren enquiath darrèr moment esfòrci entà arturar aguesta tragédia), e vòlen ua victòria totau, un umiliament der enemic, donc ua gessuda negociada implicarie que deuerien de tractà-se globaument toti es problèms d'aqueth parçan, en tot includir eth mès grèu, era aucupacion de Palestina per Israèu, donc enquia ara es EE.UU. per man deth sòn president Bush an arturat e obstruït era Conferéncia Generau d'Orient Mieï, era solucion globau de toti es problèms e un Plan Marshall entath desvolopament dera zòna. Eth sòn vet ath dret palestin d'auer un Estat, solucion prepausada pera majoritat des païsi europèus enquiath madeish Vatican, trauessèc era raia dera illegalitat, causa qu'a determinat

que Saddam Hussein s'age convertit en un mite entath pòble arab.

Malurosament era guèrra l'auem aqui, e aquerò que semblaue entàs EE.UU. e es sòns aliats bèllics un passeg (que rebrembèsse era entrada en París des fòrces deth III Reich aleman pendent era 2 au Guèrra Mondiau), s'a virat en un conflicte que se les n'a anat des mans, e açò que semble èster, ja non ei ua guèrra contra Saddam Hussein senon ua guèrra contra eth pòble d'Irak e per descomptat ua guèrra contra era nacion araba sancera, que s'escampilhe deth Marròc enquiath madeish còr de Rússia. Ath madeish temps, es govèrns arabs que s'an amassat ath cant des EE.UU. e es sòns aliats plan segur qu'an signat era sua pena de mòrt ath deuant des sòns pròpis pòbles, que non an arren que pèrder sonque era misèria. Donc, didetz-m'ac vosati, qui va arturar era raija, era ira de milhons de persones (sigue de qui sigue era miserabla "victòria"), que senten sòn eth patiment deth pòble iraquian maugrat a non èster cossents tamb era politica deth regim d'Irak?

Aguesta guèrra ja l'auem perdut toti, e Euròpa, ath delà, era sua autonomia e es sues valors democràtiques.

Ua guèrra coma didie eth rei de Jordània eth dia 27 de gèr, sense eròis, a on sonque i aurà qu'er enriquiment des poderoses multinacionaus e es milenats de victimes innocentes coma tostemp succedís, plan per açò aguesta guèrra sonque merite que se li hèsque un gran monument ara pegaria, ar orgulh, ath cinisme, ara estrafalaria, ara faussetat e ara ambicion.

(1) Segon Comitad Antinuclear de Salamanca.

F. Vergés Bartau

CÒCA DE TORTILHES

INGREDIENTS:

- 5 ueus.
- Truhes.
- Atom.
- Carreretes, misharnons o ceps.
- Òli.
- Lèit.
- Haria.
- Boder.

PREMANIDA:

Haram tres tortilhes: Ua de truhes, ua d'atom e er auta de carreretes o ceps, era de truhes a d'èster mès prima.

En tot hèm a còder es truhes ena padena, meteram laguens eth salèr dera batedora: Cinc ueus, un shinhau de lèit, ua culherada de haria e un shinhau de boder. Alavetz, ac batem tot enquia que demore com ua crema tamb era que haram es tortilhes, en tot tier compde que n'i age pro entàs tres.

En ua plata que pogue anar laguens deth horn, meteram prumèr era tortilha de truhes, dempús era d'atom e, ath dessús, era de carreretes, es quaus auram fregit d'auança, se son trendes; se son seques les auram metud a banhar un parelh d'ores abantes. Entà acabar haram ua beishamèl espessa, tamb era quau caperaram es tortilhes; espovassaram peth dessús de hormatge ralhat e uns talhuquets de boder.

Un viatge ajam era còca prèsta, la meteram laguens eth horn entà que se tòrre.

Cau rebrembar de higé-i era sau corresponenta.

TOTI

NOTICIARI ARANÉS

DIRECCION GENERAU DE
POLITICA LINGÜISTICA
CONSELH COMARCAU
DERA VAL D'ARAN.

EDITE E IMPRIMÍS:

Centre de Normalisacion
Lingüistica dera Val
d'Aran.

Còto Saforcada, s/nº
tel.: 64 00 92
25530 V I E L H A

DEPÒSIT LEGAU:

L-1.328-1.987

- Sau.
- Hormatge ralhat.
- Beishamèl:
 - * Lèit.
 - * Haria.
 - * Boder.
 - * Sau.